

Покровська І. Л.

*доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри тюркології*

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

АШИК УМЕР ЯК ПРЕДСТАВНИК АШИКСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Ашик Умер (1621–1707) – середньовічний поет-ашик, один з найбільш відомих представників тюркської поезії в цілому, який залишив після себе багату творчу спадщину. У загальних рамках традиційної класичної поезії Сходу, а також *ашикської* лірики поет створив чудові зразки словесного мистецтва. Його вірші характеризуються глибиною і щирістю почуттів і переживань ліричного героя, чіткістю і стрункістю поетичної структури, витонченістю і музикальністю стилю. За переказами, народився він в місті Гезлеве (Євпаторія), там же здобув освіту і провів юність. Більша частина його подальшого життя пройшла в мандрах по Османській імперії [1, с. 382].

У книзі Риза Фазила і Сафтера Нагасва «Къырымтатар здебиятнынъ тарихы» («Історія кримськотатарської літератури»), виданої в 2001 році, також згадується про життя і творчість Ашик Умера. Автори відзначають, що Ашик Умер народився в 1621-му й помер в 1707 році в місті Гезлеве в Криму. Стаття присвячена життю, вивченню творчості та впливу поета на кримськотатарську літературу [2, с. 98–111].

Серед турецьких вчених перші відомості про Ашик Умера зустрічаються в дослідженні Фуада Кеprюлю-заде «Türk edebiyatında aşık tarzının menşе ve tekamülü» («Походження і еволюція ашикської поезії в турецькій літературі»), опублікованій в 1915 році в «Milli tettebbular mestuası» («Збірнику національних досліджень») [3].

Ашик Умер, як і більшість середньовічних поетів, дуже часто використовує образи рослинного і тваринного світу для опису головних героїв своєї лірики. Краса коханої і зовнішній вигляд, фізичний стан ліричного героя, що характеризуються світом природи, збагачують творчість поета і не залишають читача байдужим. Любовна лірика є одним з основних жанрів поезії Ашика Умера.

Образу коханої в ліриці Ашик Умера приділено особливу увагу. Оскільки багато елементів її краси знаходяться на обличчі, і воно є одним з найбільш часто використовуваних в поезії елементів опису,

спочатку проаналізуємо засоби, що використовуються для характеристики її прекрасного обличчя.

Обличчя коханої – місяць («*mah yüzü*»), повний місяць («*çehresi güya bedir*»), місяць, що світиться («*cemâli münevver aya*»), сонце («*cemâl-i âftâb*»), сяє сонце («*hurşîd-i enver tal'at*»), день («*gün gibi rûşen cemâli*»), троянда («*yüzü gül*»), квітка граната («*yüzü gülnar*»), нарцис («*cemâli nerkis-i şehlâs*»), базилік («*rûy-i şerifi ammâ reyhanlıdır*»), квітник («*gülşen*») [67].

У любовному дискурсі Ашика Умера згадуються аромати амбри і мускусу. У метафоричному значенні поет вживає назви таких квітів, як гіацинт, троянда, жасмин і гвоздика. Більшість прикладів використання одоронімів пов'язані з локонами і волоссям коханої, який завжди випускають аромат амбри або мускусу, розповсюджуючи його навкруги.

Поетична флористика в любовному дискурсі Ашик Умера служить засобом створення красивих і неповторних літературних образів, які виконують такі функції: зображують надзвичайно красивий, витончений і неповторний образ коханої, висловлюють душевний стан і почуття ліричного героя, а також розкривають особливості та якості його суперника.

Література:

1. Фазылов Р., Нагаев С. Кырымтатар эдебиятынынъ тарихы. Кыскъа бир назар. Симферополь : Кырымдевокъувпеднешир. 2001. 640 с.
2. Фазылов Р., Нагаев С. Кырымтатар эдебиятынынъ тарихы. Кыскъа бир назар. Симферополь : Кырымдевокъувпеднешир, 2001. 640 с.
3. Köprülü F. Türk saz şairleri II: XVII asır saz şairlerinden : Gevheri-Aşık Ömer-Karacaoğlu. Ankara : Güven Basımevi. 1962. S. 253–314.
4. Ergun S. N. Aşık Ömer: Hayatı ve şiirleri. Ankara : Semih Lütüf Matbaa ve Kitabevi, 1936. 444 s.